

PATRIK
OUŘEDNÍK

Europeana

Stručné dejiny 20. storočia

premedia

PATRIK
OUŘEDNÍK

Europeana

Stručné dejiny 20. storočia

premedia

Patrik Ouředník: Europeana

© Patrik Ouředník, 2001

Epilogue © Vlastimil Hárš, 2001

Translation © Miroslav Dacho, 2015

Slovak edition © Premedia Group, s.r.o.

ISBN 978-80-8159-208-9

Američania, ktorí v roku 1944 padli v Normandii, boli urastení chlapci a merali priemerne 173 cm, a keby sa uložili jeden za druhého, chodidlá k temenám hláv, merali by spolu 38 kilometrov. Aj Nemci boli urastení chlapci, a najurastenejší zo všetkých boli senegalskí strelci v prvej svetovej vojne, tí merali 176 cm, a tak ich posielali do prvej línie, aby sa ich Nemci zľakli. O prvej svetovej vojne sa hovorilo, že v nej ľudia padali ako semená, a ruskí komunisti neskôr vypočítali, koľko hnojiva vznikne z jedného kilometra mŕtvov a koľko ušetrí za drahé zahraničné hnojivo, keď použijú na hnojenie mŕtvol zradcov a zločincov. A Angličania vymysleli tanky a Nemci plyn, ktorému sa hovorilo yperit, pretože ho Nemci prvý raz použili pri meste Ypres, ale to vraj nebola pravda, a hovorilo sa mu aj horčica, pretože štípal v nose ako horčica z Dijonu, a to vraj bola pravda, a niektorí vojaci, ktorí sa po vojne vrátili domov, už nikdy nechceli jesť dijonskú horčicu. O prvej svetovej vojne sa hovorilo, že to bola vojna imperialistická, pretože Nemci mali pocit, že sú proti nim iné krajiny zaujaté a že im nechcú umožniť stať sa veľmocou a plniť nejaké dejinné poslanie. A väčšina ľudí v Európe, v Nemecku, v Rakúsku, vo Francúzsku, v Srbsku alebo v Bulharsku si myslela, že je to vojna nevyhnutná a spravodlivá a že zariadi na svete mier. Veľa ľudí si myslelo, že vojna oživuje v človeku cnosti, ktoré moderný priemyselný svet zatlačil do úzadia, lásku k vlasti, odvahu, obetavosť. A chudobní ľudia sa tešili, že pôjdu vlakom, a vidiečania sa tešili, že spoznajú veľké mestá a že zatelefonujú na okres-

*Angličania
vymysleli tanky*

*Pochodové
spevy*

nú poštu a nadiktujú telegram manželke, MÁM SA DOBRE, DÚFAM, ŽE SA MÁŠ TIEŽ DOBRE. Generáli sa tešili, že sa o nich bude písať v novinách, a ľudia z národnostných menšín mali radosť, že budú zdieľať vojnu s tými, ktorí hovorili bez prízvuku, a že s nimi budú spievať pochodové spevy a veselé odrhovačky. A všetci si mysleli, že budú doma na vinobranie alebo najneskôr na Vianoce.

*Nemci vynašli
plyn*

Niektorí historici neskôr hovorievali, že dvadsiate storočie sa začalo vlastne až v roku 1914, keď vypukla vojna, pretože to bola prvá vojna v dejinách, v ktorej sa zúčastnilo tak veľa krajín a v ktorej zomrelo tak veľa ľudí, a v ktorej lietali vzducholode a aeroplány a bombardovali mierové územia a mestá a civilné obyvateľstvo a ponorky potápali lode a delá strieľali padáčikom desať alebo dvanásť kilometrov ďaleko. A Nemci vynašli plyn a Angličania tanky a vedci vynašli izotopy a všeobecnú teóriu relativity, podľa ktorej nič nebolo metafyzické, ale relatívne. A keď senegalskí strelci videli prvý raz lietadlo, mysleli si, že je to skrotený vták, a jeden senegalský vojak vyrezával z mŕtvych koní kusy mäsa a hádzal ich čo najďalej od seba, aby lietadlá odlákal. A vojaci nosili zelené a maskovacie uniformy, pretože nechceli, aby ich nepriateľ videl, a to bolo moderné, pretože počas predošlých vojen nosili vojaci veľmi farebné uniformy, aby ich bolo vidieť z diaľky. A vo vzduchu lietali vzducholode a aeroplány a kone sa preto veľmi plašili. A spisovatelia a básnici hľadali spôsob, ako to najlepšie vyjadriť, a v roku 1916 vymysleli dadaizmus, pretože sa im to všetko videlo byť šialené. A v Rusku vymysleli revolúciu. A vojaci nosili na krku alebo na zápästí známku so svojím menom a číslom pluku, aby sa vedelo, kto je kto a kam poslať sústrastný te-

legram, ale keď im výbuch odtrhol hlavu alebo ruku a známka sa stratila, vojenský štáb vyhlásil, že to boli neznámi vojaci, a vo väčšine hlavných miest im zriadili večný plameň, aby sa na nich nezabudlo, pretože oheň udržuje pamäť niečoho dávneho. A Francúzov, ktorí padli, bolo celkovo 2 681 kilometrov, a Angličanov, ktorí padli, bolo 1 547 kilometrov, a Nemcov, ktorí padli, bolo 3 010 kilometrov pri priemernej dĺžke mŕtvoly 172 centimetrov. A dohromady na celom svete padlo 15 508 kilometrov vojakov. A v roku 1918 sa rozšírila po celom svete chrípka, ktorej sa hovorilo španielska, a ktorá zabila vyše dvadsať miliónov ľudí. Pacifisti a antimilitaristi neskôr hovorili, že to boli tiež obeť vojny, pretože vojaci aj civilné obyvateľstvo žili v zlých hygienických podmienkach, ale epidemiológovia hovorili, že chrípka zabila viac ľudí v krajinách, kde nebola vojna, na tichomorských ostrovoch, v Indii alebo v Spojených štátoch, a anarchisti hovorili, že tak je to v poriadku, pretože svet je prehnutý a speje ku skaze.

*Svet speje ku
skaze*

Ale iní historici hovorili, že dvadsiate storočie sa začalo v skutočnosti skôr, že na jeho začiatku bola priemyselná revolúcia, ktorá narušila tradičný svet, a že za všetko môžu lokomotívy a parníky. Ale iní zase hovorili, že dvadsiate storočie sa začalo, keď sa zistilo, že ľudia pochádzajú z opíc, a niektorí ľudia hovorili, že pochádzajú z opíc menej ako iní, pretože rýchlejšie pokročili vo vývoji. Potom začali ľudia porovnávať jazyky a premýšľať, kto má najvyspelejší jazyk a kto je najďalej v civilizačnom procese. Väčšinou sa usudzovalo, že Francúzi, pretože vo Francúzsku sa diali rôzne zaujímavé veci a Francúzi vedeli konverzovať a používali konjunktívy a predminulé kondicionály a usmievali sa zvodne

*Civilizačný
proces*

*Európa
v úpadku*

na ženy a ženy tancovali kankán a maliari vymýšľali impresie. Nemci však hovorili, že pravá civilizácia má byť jednoduchá a má mať blízko k ľudu a oni že vymysleli romantizmus, a veľa nemeckých básnikov písalo o láske a údoliami sa valila hmla. Nemci hovorili, že prirodzenými nositeľmi európskej civilizácie sú oni, pretože vedia bojovať a obchodovať, ale aj organizovať družné zábavy. A Francúzi že sú namyslení a Angličania nafúkaní a Slovania že nemajú poriadny jazyk a jazyk že je duša národa a Slovania žiadny národ ani štát nepotrebujú, pretože by im to len pomotalo hlavu. A Slovania zase hovorili, že to nie je pravda, že v skutočnosti majú jazyk, ktorý je zo všetkých najstarší, a že sa to dá ľahko dokázať. A Nemci hovorili Francúzom ČERVOŽRÚTI a Francúzi hovorili Nemcom KAPUSTNÉ HLAVY. A Rusi hovorili, že celá Európa je v úpadku a že katolíci a protestanti Európu úplne pokazili, a navrhovali, že vyženú Turkov z Carihradu a potom že pripoja Európu k Rusku, aby bola zachránená viera.

*Vojaci po
sebe páľili
padáčikom*

Prvej svetovej vojne sa hovorilo aj zákopová, pretože po pár mesiacoch front znehybnel a vojaci sa ukryli v rozbahnených zákopoch a v noci alebo na svitaní vyrážali do útokov, ktorými chceli dobyť dvadsať alebo tridsať alebo päťdesiat metrov nepriateľského územia. A nosili zelené a maskovacie uniformy a navzájom sa bombardovali a strieľali po sebe. Nemci mali mínomety a Francúzi delá a mohli tak na seba páliť padáčikom. Keď nejaký oddiel vyrazil do útoku, vojaci museli preskakovať iné zákopy a prestrihávať sa cez ostnaté drôty a dávať pozor na míny a nepriateľ na nich strieľal z guľometu. A v tých zákopoch trávili vojaci celé mesiace a roky a nudili sa a báli a hrali karty a dávali zákopom a chodbám rôzne názvy.

Francúzi vymysleli názvy U SLIMÁKOV, NÁMESTIE OPERY, SMOLA, U DEZERTÉRA, NENÁVISŤ, HLAVO-LAM, a Nemci zase názvy GRETCHEN, BRUNHILDA, TUČNÁ BERTA a KRVAVNICA. Nemci hovorili, že Francúzi sú namyslení, a Francúzi hovorili, že Nemci sú necivilizovaní. A už si nemysleli, že sa na Vianoce vrátia domov, a cítili sa opustení a nemilovaní. Z vojenských štábov prichádzali správy, že vojna sa chýli ku koncu a že netreba podliehať pocitom márnosti a neklesať na duchu a byť trpezlivý a pozitívny, a v roku 1917 písal jeden taliansky vojak v liste svojej sestre CÍTIM, ŽE TO, ČO VO MNE BOLO DOBRÉ, MA POSTUPNE OPŮŠŤA, A ZDÁ SA MI, ŽE SOM ZO DŇA NA DEŇ POZITÍVNEJŠÍ. A veľkou lekárskou záhadou sa stalo, že v tých zákopoch nevypukol mor, pretože tam s vojakmi žili krysy a žrali mŕtvolu a živých hrýzli do prstov a do nosa. Vo vojenských štáboch sa báli, že vypukne mor a nepriateľovi to umožní dobyť obranné pozície, a tak bola vypísaná odmena za každú zabitú krysu, a vojaci strieľali do krys a odrezávali im chvostíky, aby mali corpus delicti, a večer ich odovzdávali špeciálnemu poverencovi, ktorý ich spočítal a povedal, koľko kto zarobil, ale peniaze nikdy neprišli, pretože na ne nebol vyčlenený fond. S vojakmi žili aj vši. Niekedy, keď vojaci striehli v noci na nepriateľa, započuli, ako sa nepriateľský vojak škriabe, a vedeli podľa toho, kde sa schováva, a strieľali tým smerom a hádzali granáty. Vši však neubúdalo, ani nepriateľov.

Tučná Berta

*Keď vojaci
strieľali*

V dvadsiatom storočí došlo k odklonu od tradičného náboženstva, pretože keď ľudia zistili, že pochádzajú z opíc a že môžu cestovať vlakom a telefonovať a potápať sa v ponorke, začali sa od náboženstva odkláňať a chodili čím ďalej, tým menej do kostola

Pozitivismus

*Poriadok
vznikol
z chaosu*

a hovorili, že žiadny pánboh neexistuje a náboženstvo že udržuje ľud v nevedomosti a temnotách a oni že sú za pozitivismus. Pozitivismus bola filozofická doktrína, ktorá hlásala, že ľudská súdnosť a porozumenie javom sú výslednicami prírodných a sociálnych vied a že za pravdu možno prijať len to, čo je vedecky overiteľné, a metafyzika že je konina. Pozitivisty neverili na žiadneho pánaboha, aj keď niektorí spočiatku hovorili, že je možné, že existuje nejaké vyššie súcno, to že je vedecky prípustné, aj keď sa to nedá overiť. Ale vedci hovorili, že život je len výsledok súhry okolností, a poriadok že vznikol z chaosu, a neverili na stvorenie sveta tak, ako k nemu došlo podľa kresťanskej tradície pred šesťtisíc rokmi. A astrofyzici hovorili, že všetko je len vec kvarkov a atómov a plynov a vesmír že je starý dvanásť až pätnásť miliárd rokov, a že sa neustále zväčšuje, ale nevedeli, či sa bude zväčšovať navždy, alebo sa jedného dňa začne zase zmršťovať, alebo či napríklad nevybuchne. Veriaci ľudia hovorili, že človek je možno z opíc a kvarkov a atómov a plynov, ale to že na veci nič nemení, pretože niekto musel stvoriť opice a kvarky. A že tak nezáleží na tom, či vesmír vznikol pred šesťtisíc rokmi alebo pred päťnástimi miliardami rokov, pretože je dôležité, čo bolo predtým, a na to že veda nestačí. Astrofyzici hovorili, že predtým nebolo nič, a veriaci hovorili, že práve tak je to napísané v biblii. Postupom času stratil pozitivismus príťažlivosť, pretože ľudia nevedeli, čo si majú počať s pokrokom a ponorkami a atómovou bombou, a začali uvažovať, či by predsa len nemohli dosiahnuť nejakú transcendenciu. A niektorí vedci hovorili, že vedecké bádanie pánaboha vôbec nevyvracia, a že aj keď veda nemôže podať nezvratný dôkaz o existencii božieho alebo vyššieho jestvo-